

MIQUEL AMETLLER

«Mestre» de glosadors

Llúcia Pons

Hereu de la tradició del glosat, no li agrada que el defineixin com a mestre, però és cert que en Miquel Ametller ha fet possible, amb el seu esforç i dedicació, que no es perdés la tradició del glosat a Menorca. Defensor de la cultura entesa com a fet global i font de l'essència de la persona, ha estat el creador de les escoles de glosat, d'on han sortit nous glosadors; ha fundat l'Associació Soca de Mots i viatja allà on el demanen per glosar o mostrar la tècnica del glosat menorquí. Podem dir que, gràcies a ell, el glosat a Menorca s'ha adaptat als nous temps i actualment gaudeix d'una gran vitalitat.

Miquel, explica'ns com vas començar a glosar.

A penes tenia set anys quan mon pare, que era glosador, em menava a cada glosat. Un dia, però, em va dir que hi havia un glosat on no podia anar (mai em va explicar el per què) i ma mare li va dir: «Si no ve s'al·lot, tu tampoc no hi aniràs, perquè s'escàndol que farà de plors, ja val més que l'aguantis tu que no jo». Mon pare, per ganas d'anar a glosar, m'hi va deixar anar amb la condició que m'havia de seure al seu costat i no dir res a ningú. El glosat es fa en dues parts i llavors s'acostumava, a la mitja part, a donar pastissets, crespellets i un got de vi per a la gent i gin i palo per als glosadors. Quan van fer el descans, la gent anava rallant i comentant, i quan van tornar a glosar, un del públic li va dir a mon pare: «Ametller, i quan sentirem a s'al·lot?» I mon pare li va contestar: «Ara!». Em va agafar, em va posar dret damunt la taula i em va dir que cantés per al públic. I a partir d'aquell dia ja vaig cantar.

ARXIU DE MIQUEL AMETLLER

Però tu ja havies cantat a ca teva...

Sí, a sa casa. Nosaltres érem pagesos i en aquell temps les vaques es munyien a dit. Jo era petit, no només era el petit de casa, sinó que era d'estatura petita, i mentre mon pare munyia una vaca, el meu germà en munyia una altra i jo una altra. Mon pare, per provarnos, ens feia una glosa i jo tot d'una li havia de contestar, i ho feia per davall de la panxa, del braguer de la vaca, perquè com que era petit... I mon pare era allò que volia. El meu germà no li contestava, no n'ha volgut saber res mai, d'açò. Jo mai vaig tenir un reny, no em va donar cap satisfacció de dir-me: «Ho fas bé o ho fas malament», i jo només amb mirar-me la seva cara, la seva actitud, ja sabia

si havia anat bé o malament. Jo sabia com ho havia de fer per estar ell satisfet. Era l'actitud de mon pare i jo la respectava molt.

Així, que ho vas aprendre espontàniament, però... se sap com va venir la glosa, on i quan es feia?

Sí, la glosa va sortir pràcticament damunt una era, a unes mesurades. Aquell any les mesurades del lloc havien anat molt bé i el senyor havia dit a tota la gent del contorn que hi anessin perquè hi havia un munt de blat que feia por. I quan van acabar de mesurar el blat, com que havia anat tan i tan bé, el senyor va demanar a l'amo que cantés una cançó perquè ell en sabia improvisar. Fixa't que dic *cançó*. La paraula *glosa* va sortir pràcticament damunt de l'era perquè l'amo, per

rallar, s'enganxava, tartamudejava. Però sabem que una persona tartamuda, rallant, s'enganxa, però no cantant. Així que va fer la cançó i el senyor li va dir que, com que havia quedat tan bé, li havien de posar un nom a aquella cançó. I ell li va contestar que li haurien de posar «closa», com afirmant que era bona idea donar-li un nom a la cançó. El senyor va entendre «glosa» i glosa va quedar. Al mateix temps hi havia un missatge que sabia acompanyar aquestes cançons que feia l'amo, sempre amb la mateixa tonada, i van dir que ja que havia sortit el nom de glosa damunt de l'era, l'acompanyament de la glosa es diria porguera (que és el que cau del munt de blat quan garbellen).

Se sap la data més o menys?

No, però açò s'ha anat explicant. Jo ho sé perquè el meu avi també era glosador i deia que, assegut damunt de les seves cames, el seu avi ja li ho havia contat. Per tant, com a mínim hi ha 400 anys. Però clar, és un document oral.

Però si tu no ho transmets...

Exacte, llavors què farem, en acabat, si ningú no ho sap? Aquest és un document oral que serveix per

saber la història de la glosa quina ha estat, però jo tenc cosa escrita perquè el dia que jo acabi quedi tot arxivat. La cultura la fa un poble, és del poble i és per al poble. Nosaltres hem de tenir la gran convicció d'una cosa: no som qui per canviar una cosa, però així com no podem treure res, sí que n'hi podem afegir sempre que no se n'alteri el sentit. I amb açò hem d'anar vius. Cultura no és tan sols la glosa, la cultura és tot el que envolta el poble.

Quan fèieu els glosats, era sempre a les cases dels llocs?

Antigament, el glosat era un mitjà de comunicació perquè no hi havia TV, ni ràdio, ni correu electrònic... No hi havia res. I clar, els pobles es comunicaven a través de les gloses. Jo me'n record d'una vegada, a Sant Lluís, que en Biel Cardona em va convidar a glosar un dissabte i m'havien de venir a cercar. Així que arrib, veig un homenet amb un carro i una bèstia que em ve a cercar, i a l'entrada del poble vaig trobar una partida de gent gran que venien cap allà i em van començar a dir totes les coses que havien passat durant aquell temps al poble: que si una madona es va matar mentre anava

a pouar, que a un pagès li va caure un mur i li va rompre una cuixa... Era un mitjà de comunicar a la gent tot el que havia passat. Les glosades es feien a les matances, a les porquejades, quan el pagès havia acabat de matar el porc, i al vespre s'acomodaven amb els glosadors o amb el ball de fandango, o amb les dues coses. A Ciutadella es feia que quan s'obria el porc, si la xulla tenia un dit de gruix, bevien un dit de gin, i així de cada dit de gruix de xulla, l'amo en feia un dit de gin. Una vegada, a Son Pons, van matar un porc de quasi 300 kg, amb una xulla ben gruixada i l'amo va beure prou gin que tot el matí va anar de mosques. El missatge i la filla de l'amo contaven al glosador que l'amo havia caigut, que li havien penjat la coa del porc, que a madona li havien caigut els budells del porc per terra, etc.

Totes aquestes coses, les deien al glosador sense que ningú se n'assabentés i el glosador ho abocava, llavors, al glosat. On es feien també era a les tavernes, soterranis on hi havia bótes de vi i només hi podien entrar els homes. Només que s'ajuntessin dos glosadors i el guitarrista, el glosat ja començava.

ARXIU DE MIQUEL AMETLLER

I a les tavernes els temes sí que devien ser prou diferents.

Clar. Només hi havia homes, imagina! Era curiós perquè no hi havia aigua corrent i posaven aigua dins una buola per fer net els gots i jo me pens que arribaven a donar l'aigua de la buola en comptes de vi perquè ja era tan negre que semblava vi.

Per què el glosat d'ara a fa vint o més anys enrere era molt diferent.

Sí, els temes són molt diferents i la manera de relacionar-se els glosadors també. I seguirà essent així perquè els temps canvien i el glosador ha de canviar i s'ha d'adaptar. Al principi jo vaig fer *asunto* amb tots els antics glosadors. Ens repartíem els papers de pagès, madona, amo, senyor... O festejant i al·lota, sogra... Si jo, per exemple, havia fet d'al·lota, al següent glosat feia el paper d'enamorat, i així ens anàvem canviant. Però així arribava que les gloses es repetien, però la gent volia això perquè era el que vivien. Ara aquests temes no valdrien.

Tornant enrere, em deies que a partir dels set anys ja vas cantar en públic.

Sí, perquè a resultes del glosat aquell, ja no van veure només el fill de n'Ametller, sinó que veien també l'al·lot i em demanaven que cantés perquè suposava una novetat, no perquè fos el millor. Com ara, que demanen na Pilar perquè és novetat, és una dona, treu altres temes i agrada. I açò és així. Llavonses em passava igual. Jo he glosat amb grans glosadors com en Toni Olives, en Llorenç Janer, en Biel s'Arader, en Triay i mon pare. Aquests eren els homes que glosaven quan jo vaig començar. Després van venir en Llimac, en Barato, en Tomeu, en Florit..., glosadors més vells que jo que em seguien dient «s'al·lot».

Més tard va venir un temps de decadència en què els glosadors més vells es van anar morint i mon pare ho va deixar perquè estava malalt, i jo també ho vaig deixar per no fer-li *enses*.

Quan van ser aquests anys de decadència?

Sí, més o menys, des del 1964 o 1965 fins al 1976 o 1977. També va passar una cosa i és que s'havia privat a més d'un lloc que es fessin gloses pel règim.

Després ho vaig reprendre i vam fer sis o set anys en què no-

més érem en Biel s'Arader i jo, i no n'hi havia cap més. Jo veia com la cosa s'anava acabant i vaig provar de fer una escola a ca nostra, els dissabtes i diumenges, i venien unes cinc o sis persones que ho anaven provant, però només va seguir n'Esteve Barceló. I així vam començar a anar n'Esteve i jo, perquè en Biel ho va deixar. En aquesta època feiem qualche glosat a teatres petits com Sant Miquel, Cals Salesians...

Jo em vaig adonar que havia de fer alguna cosa perquè només érem dos i el glosat anava morint. Així, el 1983 vaig fer un curset a Ciutadella i el vam seguir fins al 1986. D'aquests cursets hi havia dos glosadors que prometien, però també ho van acabar deixant per problemes familiars. A partir dels anys 1982-1983 vaig anar fent contactes i amistat amb n'Ortega Monasterio, de Palamós, i ens van convidar a anar allà a glosar, i ens vam donar a conèixer.

I la teva família, com ha viscut el fet que siguis glosador?

Jo em vaig casar i la meua dona pràcticament no m'havia sentit glosar, perquè va coincidir amb l'època en què jo ho havia abandonat un poc per la malaltia del

ARXIU DE MIQUEL AMETLLER

Primera Trobada de glosa i vers improvisat. Alaior, 26 de novembre de 2004. Amb Ametller, alguns glosadors de l'Associació Soca de Mots.

meu pare i pels anys de decadència que dèiem. Però hi havíem anat una vegada quan festejàvem i em va dir que no tornaria perquè passava una penada. Però no passa pena per jo, sinó pel que jo pugui dir als altres. Ella me coneix i sap que som de pell primeta, i passa pena per açò.

I no hi ha hagut ningú més a ca teva que seguís el teu camí?

De ca meva, i mira que he fet feina amb el meu fill, no hi ha hagut manera. Tenc un germà, major que jo, que si s'hi hagués posat, hauria glosat, perquè té la facilitat, però li fa vergonya. Si el poguessin agafar i la gent no sabés qui és, ell la faria. La meva germana en fa, però perquè ha escrit molt i les memoritza, però no improvisa. I ara tenc un nét que sí que tenc ganes que glosi, perquè té cada sortida que..., i podria ser que sí, però és l'únic que jo veig que pot seguir.

Amb el glosat has dit coses que no diries rallant o al revés, t'has hagut d'aturar alguna vegada?

M'he hagut d'aturar i no he dit coses que hauria dit, però a molts glosats he expressat la meva identitat primera i la gent ja veu, amb la meva expressió, de quina banda som. Jo el que no faré és ser una mitja tinta i si he de dir negre, ho

diré, però no imposaré que és negre perquè jo ho dic, sinó perquè m'ho sent en aquell moment. De totes maneres, cada glosat és nou i és una gent nova. Per tant, el glosador ha de tenir prou vista per saber, amb la gent que hi ha, quines gloses pot fer. El glosar m'ha donat satisfaccions perquè he pogut expressar el que sentia a qualsevol. El dia 11 de març de 2004 vaig anar a una trobada a Manacor i hi havia en Francesc Fiol, conseller de cultura del Govern Balear, i després de dinar algú va demanar que fes una glosa, però jo m'hi vaig negar, fins que m'ho demanà el senyor Fiol i li vaig dir que a ell sí que li faria, però que no sabia si tornaria a tenir ganes de demanarme cap més. Només per dir-li açò ja va tornar vermell i quan vaig acabar em va dir: «Ningú s'hauria atrevit rallant a dir-me el que tu m'has dit cantant». I aquest és l'avantatge del glosador, poder expressar el que sents.

I les escoles als pobles per aprendre a glosar, vas proposar tu de fer-les o t'ho va demanar la gent?

Jo ho veia necessari perquè la cultura es podia perdre i ho vaig proposar. Vaig tenir la gran sort de topar amb els anys que va governar l'esquerra i tenia el suport de les

institucions, i elles es van cuidar de fer propaganda a cada municipi, amb una llista oberta perquè s'hi apuntés qui volgués. Llavors va ser un boom. Ara en vaig acabar un a Es Migjorn, i de tretze que el van començar, n'hi ha cinc que ja glosen davant del públic.

Açò vol dir que qualsevol persona que ho vulgui intentar pot provar de glosar?

Abans es pensava que un naixia glosador. En Biel Cardona, quan va saber que n'Ametller donava classes, va escriure un article al diari dient que estava *loco* i mira que érem amics de tota la vida, però ell deia que no es podia ensenyar, que era una cosa que venia de petit. I jo vaig llegir l'article i un dia, anant a Maó, m'hi vaig aturar i li vaig donar les gràcies per animarme a seguir fent cursets, i li vaig dir que ell mateix ho comprovaria. Quan vam acabar tots els cursets, vam fer un dinar a Es Mercadal amb tots els assistents i hi vaig convidar en Biel i la seva família, i, en acabar, em va demanar perdó perquè havia comprovat que anava errat i que sí que es pot ensenyar de glosar.

Està demostrat que el glosat es pot ensenyar a qualsevol hora, a qualsevol persona, a qualsevol edat. Açò ho tenc clar. No importa néi-

ixer glosador, el que importa és néixer i llavors cercar la manera que tens de créixer per fer una cosa que t'agrada. Tothom ho pot fer. No hi ha res impossible si un ho vol fer.

Com és que es va crear l'Associació Soca de Mots?

Ho vam fer, ara fa cinc anys, per dos motius. En primer lloc, perquè quedessin establertes les directrius, les normes que s'havien anat transmetent des dels antics glosadors, i cadascú sabés quin ha de ser el camí del glosador, saber estar entre la gent, saber connectar amb el públic, saber quan un s'ha d'aturar...

En segon lloc, perquè estant federats podíem demanar subvencions no tan sols als ajuntaments o al Consell Insular, sinó també al Govern Balear, perquè tenen partides dedicades als intercanvis de cultura.

Quan vau començar a fer aquests intercanvis?

El 1983, n'Esteve i jo vam ser convidats a Sant Sebastià, gràcies als contactes d'en Joan López Casanovas, que havia fet una gran feina en aquest camp i ens havia donat a conèixer allà. I a partir d'aquí vam establir contactes i vam conèixer altra gent.

A més va ser quan els bertsolaris em van dir que ells tenien una escola muntada i em van donar l'esquema que empraven. Jo vaig

estar uns dos mesos mirant què em servia i com ho havia d'organitzar, i llavors va ser quan vaig començar a fer els cursets. Els intercanvis s'han començat a fer de manera més continuada ara fa quatre o cinc anys, des que ens hem federat. Hem anat a Canàries, al País Basc, aquest estiu a Itàlia... on també em demanen molt per anar a fer cursets.

I com ho vius açò d'anar fora de l'illa a fer un curset d'una cosa que és pròpia de Menorca?

Bé per mostrar la cultura popular. Jo crec que és positiu perquè tota la cultura s'ha de mostrar i també perquè és una manera de créixer, tant per qui ho aprèn com per qui ho fa. Amb aquests cursets n'aprenc molt. A més, m'han permès conèixer molta gent, com en Ramon Manent, que és un xiflat de la glosa, i hi ha un munt de gent que s'interessa per açò i a partir d'aquí fem nous contactes.

En aquests darrers anys, heu introduït que el públic us faci preguntes a la segona part del glosat. Com ha estat?

Açò és cosa meua i ho vaig fer per trencar la barrera entre glosador i espectador, perquè el públic pogués participar en la vida de la glosa i així millorar la connexió. Per açò ara deman que no ens posin dalt d'un escenari, sinó a terra, per estar més propers al públic, així és més casolà.

Una altra cosa que heu començat a fer és gravar les gloses. Penseu comercialitzar-les?

No, no, ho fem per deixar testimoni, però si hi ha algú que l'hi interessa, se'n fa una còpia a preu de cost, però no per vendre o fer negoci. El que sí que es va fer és un vídeo que va editar el Consell Insular sobre el procés de glosar i va tenir molta acollida (se'n van fer 500 exemplars i estan tots venuts), però no editarem els glosats.

Clar, un glosat s'ha d'escoltar en viu i en directe, si no, perd el context.

Sí, perquè el glosador, quan glosa, pren com a referència una situació concreta, la que es viu en aquell moment, i a vegades dona més a entendre amb els gestos que amb les paraules. A més, un glosador sempre ha de riure, perquè el públic agraeix que diguis les coses rient.

Hi ha hagut gent que ha deixat de glosar perquè sempre tenia el pensament ocupat amb les gloses. T'has trobat mai en aquesta situació?

No, però quan arrib a sa casa en tenc per una hora, no me'n puc anar al llit tot d'una; em tanc a l'estudi, encenc la tele i allò a poc a poc se'n va, perquè si em pos en quietud, me'n vénen i me'n vénen, i sembla una font inacabable. Jo no sé fins on podria aguantar, jo.

Miguel Claramunt Garrigues

Canyes per a instruments

Luthier

Ap. de correus 105
46530 Puçol (l'Horta)

Mòbil 630 54 67 50

EL sANTI No ve

Ball folc

649 41 70 61 - 93 817 15 55
www.odena.com/elsantinove

Ametller i Esteve
Barceló amb Joan
Manuel Serrat.

Un dia, fa 13 anys, en Biel Cardona em va proposar d'anar a glosar a Lluçmessanes i vaig arribar tard perquè vaig entendre que era a les 21 h i era a les 20 h. A les 20.45 jo arribava i un em va dir: «Ametller, que no et passi res, perquè hi ha tres quarts que en Biel entretén a la gent amb acudits». Açò eren quasi les 21 h i just entrar ja em va fer una glosa picant;

només érem ell i jo, i ens vam posar a glosar. A la una de la matinada el sonador em va dir: «Ametller, que no trobes que podríem fer un descans? Tenc els dits que em treuen sang». I jo li vaig dir que s'aguantés, com jo m'havia hagut d'aguantar. I a les 5.30 de la matinada va venir el saig i ens va dir que no cridéssim tant, que la gent anava a missa primera. Açò

vol dir que vam estar vuit hores glosant i si una glosa dura entre 38 i 40 segons..., calcula quantes en vam dir. I estava ple de gent. I arribava un moment que no passes cap pena per fer-les, perquè el glosador ja està prou calent que es veu que el cervell va fent. Açò és el mèrit d'un bon glosador, que no està limitat. Als glosats, si em mir el rellotge, és perquè començ a veure algú que s'alça i que se'n va, i m'estim més que els altres quedin amb talent i tornin, que no que s'embafin.

Un glosador, quan està calent, és mal d'aturar.

I tu et consideres «mestre»?

Mestre, mestre, un no ho és mai, en el sentit que sempre va aprenent coses i, mentre vas aprenent, no ets mestre mai. Sí que vaig ensenyant el que sé i el que vaig aprenent. Em sent més bé veterà, perquè som el més veterà de tos, i me'n sent content i orgullós, perquè és un honor per jo haver-me posat dins aquest món i, quan la cosa estava en decadència, jo l'he pujada. Açò sí, però mestre, mai. Em consider amb més experiència que els altres perquè duc més anys, però no em sent superior als altres.

